

PROČ ZNÁT KROMĚ PRAVOPISU I TYPOGRAFII?

- Připadá vám čeština komplikovaná? V porovnání s ostatními jazyky tomu tak zřejmě doopravdy bude. A co teprve až se naučíte dodržovat i typografická pravidla! Typografie je v podstatě obor propojující lingvistiku, design, umělecké cítění i svět tisku a polygrafie. Jejím úkolem je pak především to, aby výsledný text byl jednoznačný, esteticky upravený, kompozičně vhodně umístěný a aby se čtenáři co nejpohodlněji četl.
- Českou typografii v dnešní době nedefinuje žádná oborová norma, přesto existují různé normy pro úpravu textů textovými editory, které zřejmě celou věc do jisté míry komplikují. O to je to složitější – typografická pravidla totiž téměř nikdo nezná, a tím pádem tak celý život nevědomě chybuje. Z pozice učitele bych představil několik typografických pravidel a pouček, ve kterých se nejčastěji chybuje. Možná vám některá z nich budou připadat zbytečná, ale všechna tato pravidla mají svá logická opodstatnění.
- Tak kupříkladu ponechávání jednoznakového textu na koncích řádků je podle mého názoru chybou číslo jedna. Způsobů nápravy tohoto nešvaru je mnoho, zmínil bych například použití nezlomitelné mezery. Druhým častým nedostatkem je záměna znaků spojovníku, pomlčky, čtverčkové pomlčky a znaménka minus. V české typografii se pak nejčastěji používá právě pomlčka a spojovník. Pozor si také musíme dát i na to, zda pomlčku napíšeme včetně okolních mezer, či nikoli.
- Typografie ale neřeší jen hru se znaky. Učitelé často vytváří prezentace, které svým žákům následně promítají při hodinách, a i zde nalezneme několik celkem pochopitelných doporučení. Při použití bodového uspořádání textu je vhodnější použít písmo bezserifové a nejlépe tmavé na světlém pozadí. Serifová písmena naopak svojí konstrukcí lépe vedou oko při delším čtení textu o nižším stupni písma.
- Značnou část typografie tvoří kompoziční pravidla, která vychází z nejrůznějších psychologických a geometrických zákonů. Tak kupříkladu použití optického středu. Pokud bychom chtěli velkým nadpisem plakátu upoutat co největší pozornost, nejvhodnější místo bude právě v optickém středu (který je o něco málo výš než ten geometrický). Jestliže na plakát umístíme fotografii auta, z psychologických důvodů jej musíme umístit tak, aby směr pohybu automobilu nesměřoval z plakátu ven, ale naopak do jeho středu.
- Zpět však ke hře s písmenky. Používáte například správně naše české uvozovky? A jak s uvozovkami pracovat v případě, kdy je potřeba vložit do uvozovek již dvakrát uvozený text? Další zajímavostí je například dělení slov na koncích řádků. Věděli jste, že v rámci celé publikace musím jedno konkrétní slovo dělit již pouze jedním způsobem? Častým problémem žáků i učitelů pak bývá zápis pojmů jako „40%“ a „40 %“, „15letý“ či „45stupňový“. Velice často se také mýlíme v zápisu času a kalendářního data. Pouze malá část (nejen učitelské) populace ví, že dle tradičních typografických pravidel je nejvhodnější zápis hodin a minut spojen obyčejnou tečkou. Dvojtečka se pak sází mezi minuty a sekundy.

- Samostatnou kapitolou je pak sazba matematická či sazba tabulek. Jednotky a veličiny odlišujeme rozdílným řezem písma, nadpis tabulky již nemá obsahovat slovo „tabulka“ nebo „přehled“ atd. Nešvarem prezentací a referátů bývá i použití kombinace podobných písem, což vyvolává dojem, že pisatel písmo změnil nechtěně. Typografie také doporučuje omezit počet různých typů zdůraznění textu na použitelné minimum. Při tvorbě výukových materiálů opakovaně dochází k neproporcionální změně velikosti ilustrací. To na první pohled budí dojem amatérismu.
- Ještě bych chtěl zmínit jedno z nejzásadnějších pravidel. Je velice důležité zachovávat při úpravě textů jednotu. Nepůsobí dobře, když v rámci pěti řádků použiji například dva rozdílné (i když typograficky korektní) formáty kalendářního data. Co tedy dodat závěrem? Typografii se celou nelze nikdy naučit, protože pod ní spadá obrovské množství uměleckých, technických i jazykových odvětví, ale je dobré o ní mít alespoň elementární povědomí.

typo - - grafik

web: www.typo-grafik.net

telefon: +420 725 447 504

Ing. Petr Michal © 2020